

Կիրէ, ամենամեծ յարգանքի արժանանալ ձեր կողմից» (?! ) էջ. 7: Շնորհա աչքերի առաջ տարածուած փուռութիւնը արեւի շողերի մէջ շաղախուած զով կրակը» (?! ) էջ 11: Միջբան մանր ուրախութիւններ կային նորա երջանիկ ապրուստի մէջ, որ չէր վրդովուած ոչ խռովայոյզ ցանկութիւններով և ոչ փառասիրական ձգտումներով,— քահանայական, եկեղեցական պաշտպան պարտաւոր էր, թշուառներին մխիթարութեամբ, եղբայրական սեղան, ընդանի կենդանիների հոգս ու խնամք, պարտեղի հոգատարութիւն...» էջ 12: (Ով այս նախադասութիւնը կարողանայ վերլուծել, պ. Մ. Վ.-ից հարկը «մարդ» պարզ և կտրանայ): Լաւ կլինէր, որ թարգմանողը փոխանակ իշին «ապառ» (?) ուտացնելու և նրա «Թաւապալատ» դունչը շոյելու («Տիրողը տեսնելով, տառնակը թողեց ապառ ուտելն ու մօտեցաւ նորան: Քահանան... սկսեց շոյել նորա տաքուց (?) Թաւապալատ դունչը...» (էջ 9) մի փոքր մտածէր քարեխղճութիւն ասուած բանի մասին և ապա թէ հրատարակութեան տար վերոյիշեալ գոհարները:

2. Մ. Յ. Ջոնս. Հնչակ (ղտակահան նուէր 8-ցի գաղթականներին): Մ. Գե. տերրուր 1905 էջ 25.

Օտարասիրութիւնը հայի հին ցաւերից մէկն է. հայը թէ իւր բնիկ երկրում և թէ մանաւանդ հայրենիքից դուրս, միշտ սիրում է զարգարուել օտարի փեսուներով. նա՛ ճանկաստանում թրքախօս է, Ռուսաստանում ռուսախօս, Վրաստանում վիրախօս և այլն: Ոմանք այս տիտուր երևոյթը բացատրում են հայի ընդունակութեամբ, որ հեշտութեամբ իւրացնում է ուրիշ օտար լեզուներ և այդպիսով բարւոքում իւր տնտեսական դրութիւնը. հազիւ թէ ճիշտ լինի այս տեսակէտը: Եթէ այդպէս լինէր՝ օտար լեզուներ իւրացնելով, հայը չպէտք է մոռացութեան տար իւր մայրենի լեզուն ու գրականութիւնը. հայը հայի հետ օտար լեզուով չպէտք է խօսէր, իւր զաւակներին օտար կրթութիւն չպէտք է տար: Ծշմարտութեան աւելի մօտ կլինենք, եթէ հայի օտարասիրութեան պատճառը համարենք ինքնաճանաչութեան թերի զարգացումը, ազգային գիտակցութեան անկատար ըմբռնումը և արտաքին հանգամանքներին շուտով յարմարուիլը—նոյն իսկ եթէ սրանք կործանիչ սաղմերուն են հայութեան համար: Որտեղ որ հայի օտարասիրութիւնը հասել է օտարամոլութեան՝ հայութիւնը ջնջուել է և միմիայն հայանուն տապանաբարերն են մնացել. սրանք էլ հետզհետէ անյայտանում են: Խելացի և իսկապէս ընդունակ ազգերն օտար

լեզուներ սովորելով՝ երբեք անուշադրութեան ու մոռացութեան չեն մատնուած իրենց մարմին ու արիւն դարձած մայրենի լեզուն ու գրականութիւնը։ Մեր դրացի վրացիք նոյն իսկ մահմեդականութիւն ընդունելուց յետոյ դարերի ընթացքում պահպանել են իրենց մայրենի լեզուն, այն ինչ Վրաստանում ապրող հայերի մեծամասնութիւնն այն աստիճանին իւրացրել է վրացերէն ու մոռացել հայերէնը որ վերջերս վրացի ազգասէրները վրացախօս հայերին անուանեցին լուսաւորչական վրացի...

Պ. Շևոտի «Հնչակը» ուղղուած է թրքախօս տաճկահայերին և լի է դառն ճշմարտութիւններով. տաճկահայ գաղթականը նոյն իսկ օտարութեան մէջ (Սև ծովի ափերին) խօսում է տաճկերէն և մոռացութեան տալիս իւր մայրենի լեզուն. զարմանալի բան. տաճկահայ գաղթականը ատելով ատում ու զգում է տաճիկներից, նրանց է համարում իւր դժբաղդութիւնների ու թշուառութիւնների պատճառը, բայց միևնոյն ժամանակ նրանց լեզուով է խօսում շարունակ. սրտի ու մտքի այս հակասութեան պատճառը միմիայն ինքնաճանաչութեան պակասութիւնը կարող է լինել։

«Հնչակի» լեզուն ռուսահայ և տաճկահայ բարբառների խառնուրդ է ներկայացնում. այս հանգամանքը հեղինակը բացատրում է նրանով, որ տաճկահայ գաղթականները հասկանան իրեն. այդ դէպքում աւելի լաւ կլինէր, եթէ գրուած լինէր մաքուր տաճկահայ բարբառով։ Գրականութեան մէջ լեզուն պէտք է որոշ պահանջներին բաւականութիւն տայ և կողմնակի նպատակներին չպէտք է զոհուի։

ԲՐԻՉ

### Ստացուած գրքեր

Նիկ. Լալայեանց. Արդարութեան նշանակութիւնը կեանքի մէջ. 1 ընդհանուր դատողութիւններ. Թիֆլիս. 1906. Գ. 10 կ.

Օրացոյց 1906 թուի ս. էջմիածին սպած. Նուէր Ազգիս Վեհ. Հայրապետից.

» հրատ. ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի Հայոց.

» Կ. Պօլսոյ։

Արսէն ա. ք. Բագրատունի. Բարի մայր Մարիամը. Թիֆլիս. 1905. Գ. 20 կ.

Կանոնք Ներսէսի Բ. կաթողիկոսի և Ներշապուհ Մամիկոնէից. Կանոնք Ներսէսի Բ. աշխ. Արսէն Վ. Ղևոնդեան, արտ. Արարա-եպիսկոպոսի. աշխ. 1905.

Կանոնք Պարտաւի ազգ. ժողովի (Սիոն կաթողիկոսի). աշխ. նոյնի, արտ. Արարատից. Վաղարշապատ, 1905.

Օրացոյց 1906 թ. Լոյս. ծոցի և պատի. հրատարակութիւն Եղիշէ Թոփչեանի. Թիֆլիս։